

Pedagogisk plan for barnehagene i Tinn

Barnets beste –
Trygghet, mestring, lek og læring.

Vedtatt i Kultur- og oppvekstutvalget 04.12.18

1	PLANDOKUMENTENE:	5
1.1	Lov om barnehager	5
1.2	Rammeplan for barnehagen	6
2	FOKUSOMRÅDER I TINN	7
2.1	Mangfold og gjensidig respekt	7
2.2	Bærekraftig utvikling	8
2.3	Barnehagen skal ivareta barnas behov for omsorg, livsmestring og psykisk helse	9
2.4	Barn som lever under bekymringsfulle forhold	11
2.5	Barnehagen skal ivareta barnas behov for lek	13
2.6	Barnehagen skal fremme dannings	14
2.7	Barnehagen skal fremme læring	15
2.8	Barnehagen skal fremme vennskap og fellesskap	16
2.9	Barnehagen skal fremme kommunikasjon og språk	18
2.10	Medvirkning	19
2.11	Vurdering	20
2.12	Overganger	21
2.13	Verdensarv	22
2.14	Trafikk	24

Innholdsfortegnelse

1	PLANDOKUMENTENE:	5
1.1	Lov om barnehager	5
1.2	Rammeplan for barnehagen	6
1.2.1	Årsplan	6
1.2.2	Årets fokusplan	6
1.2.3	Hvordan omsette rammeplanens formål og innhold i praksis	6
1.2.4	Progresjon	6
2	FOKUSOMRÅDER I TINN	7
2.1	Mangfold og gjensidig respekt	7
2.1.1	Hvorfor er dette viktig?	7
2.1.2	Personalet skal:	7
2.1.3	Vurdering av arbeidet:	7
2.1.4	Ressurser/materiell:	7
2.2	Bærekraftig utvikling	8
2.2.1	Hvorfor er dette viktig?	8
2.2.2	Personalet skal:	8
2.2.3	Vurdering av arbeidet:	8
2.2.4	Ressurser/materiell:	8
2.3	Barnehagen skal ivareta barnas behov for omsorg, livsmestring og psykisk helse	9
2.3.1	Hvorfor er dette viktig?	9
2.3.2	Personalet skal:	9
2.3.3	Vurdering av arbeidet:	9
2.3.4	Progresjon:	9
2.3.5	Tilknytning og trygghetssirkelen	10
2.4	Barn som lever under bekymringsfulle forhold	11
2.4.1	Hvorfor er dette viktig?	11
2.4.2	Personalet skal:	11
2.4.3	Vurdering av arbeidet:	12
2.4.4	Ressurser/materiell:	12
2.5	Barnehagen skal ivareta barnas behov for lek	13
2.5.1	Hvorfor er dette viktig?	13
2.5.2	Personalet skal:	13
2.5.3	Vurdering av arbeidet:	13
2.5.4	Progresjon	13
2.5.5	Ressurser/materiell:	13
2.6	Barnehagen skal fremme dannelse	14
2.6.1	Hvorfor er dette viktig?	14

2.6.2	Personalet skal:	14
2.6.3	Vurdering av arbeidet:.....	14
2.6.4	Progresjon:	14
2.6.5	Ressurser/materiell:	14
2.7	Barnehagen skal fremme læring	15
2.7.1	Hvorfor er dette viktig?	15
2.7.2	Personalet skal:	15
2.7.3	Vurdering av arbeidet:.....	15
2.7.4	Progresjon:	15
2.7.5	Ressurser/materiell:	15
2.8	Barnehagen skal fremme vennskap og fellesskap	16
2.8.1	Hvorfor er dette viktig?	16
2.8.2	Personalet skal:	16
2.8.3	Vurdering av arbeidet.....	16
2.8.4	Ressurser/materiell:	17
2.9	Barnehagen skal fremme kommunikasjon og språk.....	18
2.9.1	Hvorfor er dette viktig:	18
2.9.2	Personalet skal:	18
2.9.3	Vurdering av arbeidet.....	18
2.9.4	Ressurser/materiell:	18
2.10	Medvirkning	19
2.11	Vurdering	20
2.11.1	Personalets refleksjon over pedagogisk arbeid	20
2.12	Overganger.....	21
2.12.1	Hvorfor er dette viktig	21
2.12.2	Personalet skal:	21
2.12.3	Vurdering.....	21
2.12.4	Ressurser/materiell:	21
2.13	Verdensarv	22
2.13.1	Hvorfor er dette viktig?	22
2.13.2	Personalet skal:	23
2.13.3	Vurdering av arbeidet:.....	23
2.13.4	Ressurser/materiell:	23
2.14	Trafikk	24
2.14.1	Hvorfor er dette viktig?	24
2.14.2	Personalet skal:	24
2.14.3	Vurdering av arbeidet:.....	24
2.14.4	Ressurser/materiell:	24

1 PLANDOKUMENTENE:

- Lov om barnehager
- Rammeplan 2017
- Lokal tilpasning – felles pedagogisk plan = Årsplan
- Barnehagenes planer – årlig informasjon = Fokusplan, periodeplaner, ukeplaner

1.1 Lov om barnehager

§ 1 Formål

Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og dannelse som grunnlag for allsidig utvikling. Barnehagen skal bygge på grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet, verdier som kommer til uttrykk i ulike religioner og livssyn og som er forankret i menneskerettighetene.

Barna skal få utfolde skaperglede, undring og utforskertrang. De skal lære å ta vare på seg selv, hverandre og naturen. Barna skal utvikle grunnleggende kunnskaper og ferdigheter. De skal ha rett til medvirkning tilpasset alder og forutsetninger.

Barnehagen skal møte barna med tillit og respekt, og anerkjenne barndommens egenverdi. Den skal bidra til trivsel og glede i lek og læring, og være et utfordrende og trygt sted for fellesskap og vennskap. Barnehagen skal fremme demokrati og likestilling og motarbeide alle former for diskriminering

§ 2 Innhold

Barnehagen skal være en pedagogisk virksomhet.

Barnehagen skal gi barn muligheter for lek, livsutfoldelse og meningsfylte opplevelser og aktiviteter.

Barnehagen skal ta hensyn til barnas alder, funksjonsnivå, kjønn, sosiale, etniske og kulturelle bakgrunn, herunder samiske barns språk og kultur.

Barnehagen skal formidle verdier og kultur, gi rom for barns egen kulturskaping og bidra til at alle barn får oppleve glede og mestring i et sosialt og kulturelt fellesskap.

Barnehagen skal støtte barns nysgjerrighet, kreativitet og vitebegjær og gi utfordringer med utgangspunkt i barnets interesser, kunnskaper og ferdigheter.

Barnehagen skal ha en helsefremmende og en forebyggende funksjon og bidra til å utjevne sosiale forskjeller.

§ 3 Barns rett til medvirkning

Barn i barnehagen har rett til å gi uttrykk for sitt syn på barnehagens daglige virksomhet.

Barn skal jevnlig få mulighet til aktiv deltakelse i planlegging og vurdering av barnehagens virksomhet.

Barnets synspunkter skal tillegges vekt i samsvar med dets alder og modenhet.

§ 4 Foreldreråd og samarbeidsutvalg

For å sikre samarbeidet med barnas hjem, skal hver barnehage ha et foreldreråd og et samarbeidsutvalg.

Foreldrerådet består av foreldrene/de foresatte til alle barna og skal fremme deres fellesinteresser og bidra til at samarbeidet mellom barnehagen og foreldregruppen skaper et godt barnehagemiljø. Samarbeidsutvalget skal være et rådgivende, kontaktskapende og samordnende organ. Samarbeidsutvalget består av foreldre/foresatte og ansatte i barnehagen, slik at hver gruppe er likt representert. Barnehagens eier kan delta etter eget ønske, men ikke med flere representanter enn hver av de andre gruppene. Barnehageeieren skal sørge for at saker av viktighet forelegges foreldrerådet og samarbeidsutvalget.

1.2 Rammeplan for barnehagen

Forskrift om rammeplan fastsetter utfyllende bestemmelser om barnehagens innhold og oppgaver.

1.2.1 Årsplan

- Et arbeidsredskap for personalet
- Skal dokumentere barnehagens valg og begrunnelser
- Skal gi informasjon om barnehagens pedagogiske arbeid til myndighetsnivåene, samarbeidspartnere og andre interesserte.
- Styrer leder arbeidet med å utarbeide en årsplan
- Årsplanen skal fastsettes i samarbeidsutvalget
- Viser hvordan barnehagen vil arbeide for å omsette rammeplanens formål og innhold
- Barnehageeiers lokale tilpasninger til pedagogisk praksis →

Felles pedagogisk plan for Tinn

I Tinn har vi valgt å lage en felles pedagogisk plan med lokal tilpasning.

Vi har da utdypet de punktene som er ekstra viktig for oss og som har kommet fram gjennom felles arbeid med tema over flere år.

Planen gjelder for flere år om gangen. Dette fordi foresatte skal oppleve de samme mål i alle barnehagene i Tinn og at vi ikke konkurrerer på kvalitet, men på særpreg.

1.2.2 Årets fokusplan

I tillegg gir hver barnehage ut et informasjonsskriv hver høst med det viktigste for barnehageåret. Det vil også omhandle spesielle satsingsområder og begrunnelsene for disse.

1.2.3 Hvordan omsette rammeplanens formål og innhold i praksis

I Tinn kommune skal det tydeliggjøres gjennom:

- Årsplanen= pedagogisk plan + fokusplan
- periodiske planer, vurderinger og dokumentasjon
- i det enkelte barns skriftlige utviklingssamtale
- på foreldremøter og foreldresamtaler

1.2.4 Progresjon

Progresjon i barnehagen innebærer at alle barn skal utvikle seg, lære og oppleve fremgang. Barna skal få utfordringer tilpasset sine erfaringer, interesser, kunnskaper og ferdigheter.(R-17 s.44)

Uansett alder, må vi starte der barnet er i sin utvikling.

2 FOKUSOMRÅDER I TINN

2.1 Mangfold og gjensidig respekt

Barnehagen skal fremme respekt for menneskeverdet ved å synliggjøre, verdsette og fremme mangfold og gjensidig respekt. Barna skal få oppleve at det finnes mange måter å tenke, handle og leve på. Barnehagen skal bidra til at alle barn føler seg sett og anerkjent for den de er, og synliggjøre den enkeltes plass og verdi i fellesskapet. (R -17 s. 9)

2.1.1 Hvorfor er dette viktig?

En barnehage gjenspeiler samfunnet generelt, og i Tinn har vi har et mangfold både når det gjelder kultur, språk, alder, kjønn og funksjonsnivå. Dette skal barnehagen ta hensyn til, og legge til rette for en kultur som viser toleranse, inkludering og respekt.

2.1.2 Personalet skal

- Ha et inkluderende menneskesyn – hvor det er plass til alle ulike familieformer.
- Synliggjøre aktuelle religioner og kulturer i barnehagene.
- Markere aktuelle høytider.
- Markere den internasjonale Morsmålsdagen, og synliggjøre ulike språk og kulturer i barnehagen.
- Jobbe bevisst med språkstimulering og begrepsutvikling.
- Oppfordre foresatte til å snakke morsmålet hjemme:
- Vektlegge at ved å ha barn i barnehagen med ulike funksjonsnivå og behov, erfarer barna at alle er forskjellige, og at ulikhet er bra.
- Være en undrende voksen

2.1.3 Vurdering av arbeidet

- Lytte til barna, og observere om vi har et inkluderende og tolerant barnehagemiljø som er preget av respekt.
- Observere barnets plass i barnegruppa

2.1.4 Ressurser/materiell

- «Familier – ulike og unike» fra Gan Aschehoug
- Ulik litteratur
- Bruke familiene som ressurser
- Lokale ressurspersoner
- Besøk av voksenopplæringen
- Nafo.no
- www.morsmal.no

2.2 Bærekraftig utvikling

Bærekraftig utvikling omfatter natur, økonomi og sosiale forhold og er en forutsetning for å ta vare på livet på jorden slik vi kjenner det. Barnehagen har derfor en viktig oppgave i å fremme verdier, holdninger og praksis for mer bærekraftige samfunn.

Bærekraftig utvikling handler om at mennesker som lever i dag, får dekket sine grunnleggende behov uten å ødelegge fremtidige generasjoners muligheter til å dekke sine. (R-17 s. 10)

2.2.1 Hvorfor er dette viktig?

Fremtidig generasjoner må få en innføring i hvordan vi skal i best mulig grad ta vare på livet på jorden slik at den verden vi kjenner i dag skal overleveres til neste generasjon i like god stand. Vi ønsker at barna vi har i barnehagen går ut av barnehagen med verdier og holdninger som er forbilledlig for andre som barna møter i hverdag.

2.2.2 Personalet skal

- Ta med barna i sortering av avfall, reparasjoner, samt gjenbruk.
- La barna bli bevisstgjort bruk av ressurser som mat (bevisst forhold til matsvinn), vann, formingsmaterieell ol
- Gi barna gode naturopplevelser, slik at de kan bli glad i eget nærmiljø
- Gi barna kunnskap om viktigheten av å ta vare på naturen
- Få kunnskap og erfaring om dyrking og høsting av planter og spiselige vekster.
- Bidra til å øke barnas bevissthet på hvordan man tar i bruk naturen når man er på tur.
- Snakke sammen med barna, og reflektere rundt holdninger til bærekraftig utvikling

2.2.3 Vurdering av arbeidet

Gjennom refleksjon og observasjon ser vi etter om vi når målene vi har satt oss for arbeidet med bærekraftig utvikling. Personalet må sikre at barnehagen utvikler seg i tråd med samfunnets stadige endringer lokalt og globalt.

2.2.4 Ressurser/materieell

- «Blekkulf»
- «Svanhilds reise»
- «Miljødetektiver»
- «Kulturelle hjørnesteiner» bok av Inger Birkeland

2.3 Barnehagen skal ivareta barnas behov for omsorg, livsmestring og psykisk helse

Omsorg er en forutsetning for barnas trygghet og trivsel, og for utvikling av empati og nestekjærlighet (R-17 s. 19). Barnehagen skal ha en helsefremmende og forebyggende funksjon og bidra til å utjevne forskjeller(R-17 s.11).

2.3.1 Hvorfor er dette viktig?

Det du legger inn av omsorg, trøst, ømhet, glede og latter, kommer ut igjen som psykisk helse og mestring hos barna du jobber med. Din evne til å se hva barna trenger, og gi dem det, din vilje til å reflektere over og videreutvikle deg selv som omsorgsperson, bidrar til den psykiske helsen i befolkningen, intet mindre. Profesjonell omsorg krever kunnskap.

2.3.2 Personalet skal

- Gi nærhet og skape gode relasjoner mellom barn-voksne og barn-barn.
- Ta barna på alvor.
- Følge barnas innspill
- Snakke med barna om ting som opptar dem
- Gi ros og anerkjennelse ut fra barnas forutsetninger
- Observere og sette inn tiltak for de barna som trenger ekstra stimulering
- Samle barnas oppmerksomhet for å skape en felles opplevelse
- Sette ord på/beskrive det dere opplever sammen
- Vise følelser og entusiasme
- Lære barna å regulere sine følelser ved hjelp av tydelige voksne.
- Støtte barna i utfordringer

2.3.3 Vurdering av arbeidet

Dette krever tilstedeværende, bevisste, reflekterte og varme voksne som har fokus på barna.

Tilstedeværende voksne vil si voksne som er til stede både fysisk og mentalt. Det krever at de voksne har fullt fokus på barna, og kan møte barnas behov.

Å skape gode omsorgsrelasjoner mellom de voksne i barnehagen og barnet er grunnleggende for å gi barnet en trygg start i barnehagen. Fordi det er i omsorg barnets beste ligger. Det er i omsorg barnets videre gode utvikling ligger.

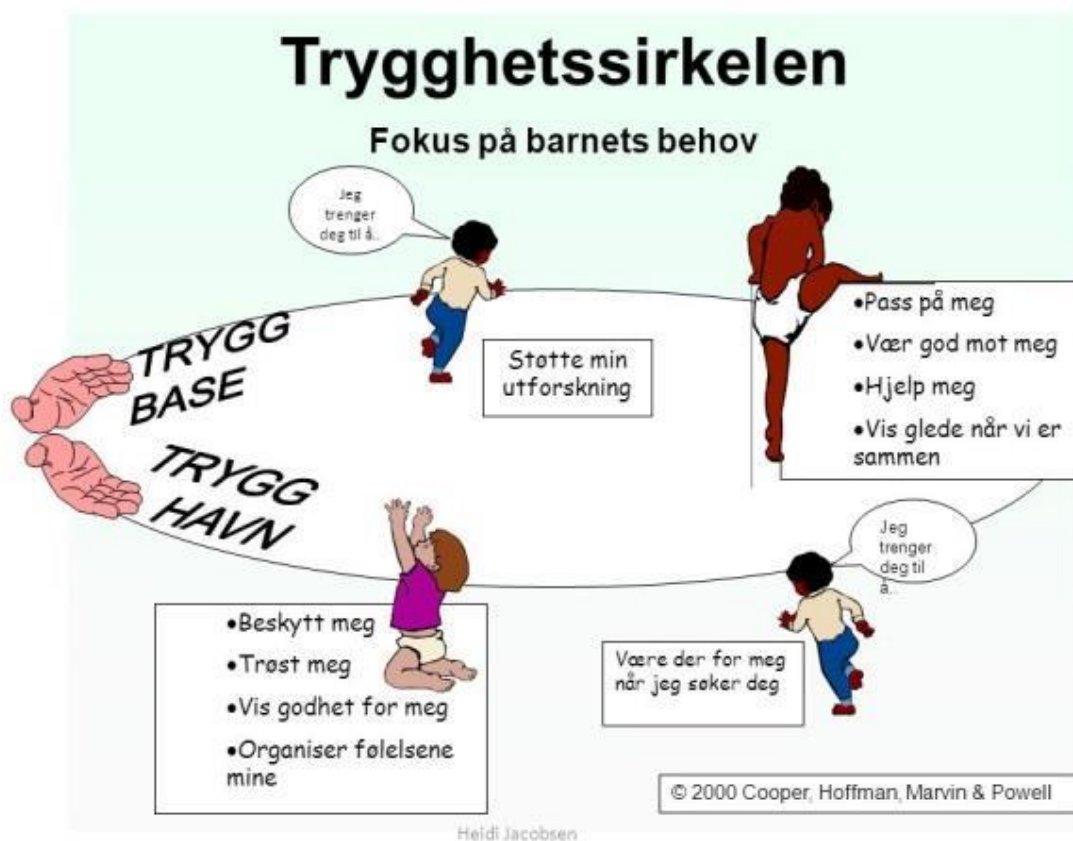
2.3.4 Progresjon

Personalet ser barnet der det er, og er et støttende stilas for videre utvikling.

De yngste (0 – 3 år)	De eldste (3 – 6 år)
Barnet smiler og viser glede	Barnet har knyttet vennskapsbånd til andre barn
Barnet er trygt og rolig når det stelles	Barnet bruker barnehagens rom og utstyr allsidig
Barnet er tillitsfullt når det skal hvile/sove	Barnets tør å prøve nye ting og mestrer overganger
Barnet lar seg trøste av personalet	Barnet tør å protestere og hevde egne meninger
Barnet viser varierte følelser	Barnet tar initiativ til positiv aktivitet og samspill
Barnet viser interesse for andre barn	Selvstendig i påklledning og ved måltider
Barnet finner trygghet i nye situasjoner	Barnet skal sette grenser for kroppen sin
Barnet skal bli kjent med kroppen sin	

2.3.5 Tilknytning og trygghetssirkelen

- To av de viktigste behov hos ethvert menneskebarn: Behovet for beskyttelse og omsorg, og behovet for å undersøke og mestre verden. Begge er grunnlaget for trygghet og livsglede.
- Tilknytning er mer enn trygghet og gode følelser. Det dreier seg også om å hjelpe barn med vanskelige følelser og støtte dem i utforsking og lek.
- For er lite barn kommer trygghet foran alt. Menneskebarnet kommer til verden med et innebygget og automatisk «program» for å søke trygghet og beskyttelse. Det er dette som kalles tilknytning.
- De voksnes oppgave er å være en god reguleringsstøtte for barna, gjennom å opptre større, sterkere og klokere. På denne måten kan voksne hjelpe barna til å bli kjent med, og håndtere de ulike følelsene.
- I Tinn bruker vi trygghetssirkelen aktivt.
- Fokuset på omsorg, tilknytning og trygghet skal gjenspeiles i alt man foretar seg med barn, gjennom hele barnehageløpet.

2.4 Barn som lever under bekymringsfulle forhold

Trygghet og beskyttelse er ingen selvfølge. Noen barn lever i hjem hvor det foregår omsorgssvikt, psykisk sykdom, rus, vold eller seksuelle overgrep.

Barnehagen har en forpliktelse til å beskytte disse barna. Barnehagelovens § 22 sier at «barnehagepersonalet skal i sitt arbeid være oppmerksom på forhold som kan føre til tiltak fra barnevernstjenestens side».

2.4.1 Hvorfor er dette viktig?

Forskning viser at barn som utsettes for vold og overgrep er i stor risiko for å utvikle store psykiske og fysiske plager. Vold og overgrep utført av omsorgspersoner kan føre til utviklingstraumer og føre til vanskeligheter i tilknytningen. Trygg tilknytning danner grunnlaget for videre livsløp. (jmf.

Trygghetssirkelen COS)

Tidlig intervensjon betyr å gripe inn så tidlig som mulig når en blir bekymret for et annet menneske. Det handler altså om å identifisere og starte håndtering av et problem på et tidligst mulig tidspunkt.

2.4.2 Personalet skal

- Skape gode relasjoner med alle barn, slik at barna føler seg trygge og ivaretatt til å betro seg til de voksne
- La barna bli kjent med egen kropp, slik at de får en god kroppsbevissthet
- Snakke med barna om grenser for egen kropp, og hva som er lov og ikke lov å gjøre mot hverandre. Å utøve vold og seksuelle overgrep er ikke lov.
- Støtte barna i deres undring og nysgjerrighet over egen kropp og seksualitet
- Snakke med barna om hvordan barn blir til, og gjør de bevisst på at voksne ikke har lov til å utføre slike handlinger med barn
- Ta opp temaet på foreldremøtet hver høst, slik at foreldrene får kjennskap til at barnehagen har fokus på dette – stor forebyggende faktor.
- Bevisstgjøre barna på hva som er uakseptabel atferd når det gjelder psykisk og fysisk vold.
- Personalet skal ha fokus på dette gjennom forebyggende arbeid, ved å lære barna om kroppen sin, og grenser for egen kropp.
- Personalet skal gjennom daglige observasjoner og samtaler være i stand til å se disse barna, og legge til rette for at barna kan prate med personalet om hvordan de har det hjemme. Grunnlaget for disse samtalene skapes gjennom trygge, tilstedeværende og omsorgsfulle voksne.
- For de minste barna i barnehagen er det viktig å la barna bli kjent med kroppen sin. Gjennom kroppslig utforskning og motoriske aktiviteter får barna kjennskap til hva kroppen er i stand til.
- For de eldste barna i barnehagen blir det viktig å få kjennskap til grenser for egen kropp, og få en forståelse av at «kroppen min eier jeg», slik at de er rustet til å si ifra dersom de opplever krenkelser.
- I Tinn-barnehagene skal handlingsveilederen «Barn som bekymrer» og nettsiden www.barnitinn.no brukes som et arbeidsredskap dersom man er bekymret for at et barn lever under bekymringsfulle forhold.

2.4.3 Vurdering av arbeidet

Vi observerer barnas trivsel og allsidig utvikling, og prater med barna om hvordan de har det både hjemme og i barnehagen

Vi reflekterer i personalgruppa og dokumenterer arbeidet i tråd med Barnehageloven, Rammeplanen og barnehagens interne planer

2.4.4 Ressurser/materiell

- Oppstartskjema hvor en kommer inn på disse temaene med foresatte
- Barn som bekymrer 2017/ Handlingsveileder i Tinn
- «Kroppen min eier jeg» En informasjonsserie rettet mot barn om seksuelle overgrep fra NRK super
- «Grønne tanker, glade barn» (psykologisk førstehjelp)
- Felles nettside: www.barnitinn.no
- www.kriseportalen.no
- «Livsmestring og livsglede i barnehagen» Ingunn Størksen,
- «Livsmestring i barnehagen. Å bære sin egen bagasje». Line Melvold.
- «Livsmestring og psykisk helse». May Britt Drugli og Ratib Lekhal.
- «Se barnet innenfra. Hvordan jobbe med tilknytning i barnehagen». Brandtzæg, Torsteinson og Øiestad.

2.5 Barnehagen skal ivareta barnas behov for lek

Leken skal ha en sentral plass i barnehagen og lekens egenverdi skal anerkjennes. Barnehagen skal gi gode vilkår for lek, vennskap og barnas egen kultur. (R-17 s. 20)

2.5.1 Hvorfor er dette viktig?

Lek er ikke bare lek – lek gir glede, og er lystbetont samtidig som det er barnas viktigste arena for læring. Gjennom leken får barna motoriske-, kognitive-, kommunikative- og sosiale ferdigheter. Leken er identitetsskapende og bidrar til at barn får en forståelse av seg selv på en rekke ulike områder. Å skape rom for leken, og ha personale som kan mye om lek, er å ta på alvor noe av det som er aller viktigst for barn. Både her og nå, og som grunnlag for videre utvikling og læring. Et personale som deltar i lek, veileder og hjelpe barna inn i lek, verner og videreutvikler den, er sentralt i lek- og læringsarbeidet i Tinn kommune.

2.5.2 Personalet skal

- Forske og undre seg sammen med barna
- Dokumentere leken
- Være en støtte for barn i lek
- Være anerkjennende
- Bruke leke- og identitetsspråket
- Bruke improvisasjonsblikk
- Tilrettelegge for barns lek og et godt lekemiljø
- Ha fokus på språk- og språkutvikling i leken
- Tilføre ny kunnskap, inntrykk og erfaringer
- La barna medvirke
- Delta og engasjere seg i barns lek
- Ha fokus på sosiale ferdigheter, fellesskap og mestring
- Ha fokus på vennskap, humor og glede i leken

2.5.3 Vurdering av arbeidet

Det skal foregå løpende observasjoner og vurderinger av barnets lek, trivsel, vennskap og deltagelse i fellesskapet. Vurderingene skal bygge på refleksjoner der hele personalet deltar for å sikre et bredest mulig syn. I barnas utviklingssamtaler, skal det foreligge en vurdering av barnets lek, trivsel og vennskap.

2.5.4 Progresjon

De yngste (0-3 år)	De eldste (3-6 år)
Barnet utforsker gjenstander og leketøy	Barnet tar initiativ til alenelek
Barnet er aktiv i grovmotorisk lek	Barnet deltar i og utvikler konstruksjonsleken
Barnet deltar i turtakingslek	Barnet er aktiv i rollelek og viser glede over det
Barnet begynner med late-som-om- lek	Barnet bruker språket bevisst til å styre leken
Barnet leker med andre barn	Barnet deltar i regellek
Barnet begynner med konstruksjonslek	Barnet bearbeider opplevelser gjennom leken

2.5.5 Ressurser/materiell

Bøker og artikler av bl.a.: Terje Melaas, Anne LiseLøvlie Scibby, Berit Bae, Loris Malaguzzi, Gunvor Løkken, Røis, Klausen, Taguchi, Kari Pape

2.6 Barnehagen skal fremme danning

Barnehagen skal støtte barna i å forholde seg prøvende og nysgjerrig til omverdenen og bidra til å legge grunnlag for modig, selvstendig og ansvarlig deltakelse i demokratiske fellesskap». (R-17 s. 21)

2.6.1 Hvorfor er dette viktig?

Begrepet danning handler om å utvikle evnen til å reflektere over egne handlinger og væremåter. Der vi voksne går ved siden av barna og veileder på deres vei eller gir de et "lite dytt" for å nå målet de ønsker. Danning er en livslang prosess som skjer i samspill med omgivelsene og med andre. Danning handler om muligheter barna har sammen med oss. Danning i barnehagen er godt knyttet opp mot voksenrollen, vi setter spor i neste generasjon og vi påvirker barnas måte å se seg selv på - speiling gjennom andre.

2.6.2 Personalet skal

- Ha fokus på tema som voksenrollen, lek og læring, få innsikt i nærmiljøets historie (entreprenørskap og verdensarv), relasjoner og tilknytning.
- Jobbe for å få et nært og godt foreldresamarbeid, til det beste for barna.
- Legge til rette for at barns medvirkning skal stå sentralt i vårt hverdagsliv.
- Møte hvert barn og tolke barnets intensjon positivt
- Ved utfordrende oppførsel, lete etter opprettholdende faktorer i miljøet «Et barn er ikke vanskelig – men de kan ha det vanskelig»
- Veilede barna

2.6.3 Vurdering av arbeidet

- Gjennom observasjon av barna, ser vi etter tegn på trivsel og helhetlig utvikling.
- Ved dialog med barna, kan vi få innblikk i barnas dannelsesløp.
- Refleksjon i personalgruppa, med påfølgende dokumentasjon, i tråd med lover og retningslinjer
- Gjennom utviklingssamtaler med foreldrene

2.6.4 Progresjon

I løpet av tiden i barnehagen skal barna ha fått et godt grunnlag for livet videre.

De yngste (0-3 år)	De eldste (3-6 år)
Barnet viser ulike følelser	Barnet samarbeider med andre barn
Barnet er interessert i andre barn	Barnet har en viss selvkontroll, og viser følelser uten at det går ut over andre
Barnet imiterer andre barn og voksne	Barnet kan sette ord på følelser og snakke om dem
Barnet kan hevde seg selv	Barnet innordner seg i barnegruppa
Barnet kan begynne å dele med andre barn	Barnet inkluderer andre barn på en positiv måte
Barnet viser begynnende empati	

2.6.5 Ressurser/materiell

- Analysemodellen fra SePU og Læringsmiljøsenteret
- Kontekstmodellen av H. Holland

2.7 Barnehagen skal fremme læring

I følge rammeplanen skal barnehagen fremme et inkluderende og stimulerende miljø hvor alle barn skal oppleve å bli sett og kan delta i lek. Miljøet skal støtte opp om lyst til å leke, utforske, lære og mestre. (R-17 s. 22)

2.7.1 Hvorfor er dette viktig?

Forutsetning for all læring er trygghet og tro på egne evner til å lære. Vi har derfor fokus på mestring og utvikling. Tidlig innsats betyr at man skal sette i gang tiltak for et barn med en gang det er behov for det. Barnet skal bli den beste utgaven av seg selv – men ikke på bekostning av andre.

2.7.2 Personalet skal

- Ha tydelig ledelse av avdelingen gjennom språklig og faglig klarhet, og struktur.
- Ha ansvar for at alle relasjoner i barnehagen er gode.
- En autoritativ praksis. En autoritativ lærer utøver en kombinasjon av kontroll og støtte for barna. Nordahl et. al (2005) sier også at voksne som kombinerer en varm og støttende relasjon med god kontroll, vil kunne oppnå positiv innflytelse på barnet.
- Ha høye og realistiske forventninger til barnet, med utgangspunkt i barnets ståsted.
- Jobbe for en mestringsorientert læringskultur i barnehagen. Vurdere utvikling og læringsutbytte.
- Ha stor variasjon og åpen tilnærming i temaarbeid.
- Jobbe for et problemløsende og gjensidig støttende samarbeid mellom hjem og barnehage.
- Bygge på barnas motivasjon og ha realistiske forventninger. Bruke trygghetssirkelen

2.7.3 Vurdering av arbeidet

Observasjon av barn og barnegruppa i lek, aktivitet og hverdagssituasjoner.

Gjennom utviklingssamtaler med foresatte.

Samarbeid med andre instanser og tilsyn.

Refleksjon og vurdering av egen praksis.

2.7.4 Progresjon

De yngste (0-3 år)	De eldste (3-6 år)
Barna bruker kroppen aktivt	Barnet kan alle grunnbevegelser
Barnet bruker språket aktivt	Barnet bruker pinsettgrep
Barnet klarer enkle puslespill/ innpasningsbrett	Barnet tegner og skaper uttrykk selvstendig
Barnet deltar aktivt i lek	Barnet kan grunnleggende begreper
Barnet tegner hodefoting	Barnet kan mengder opp til ti
Barnet lærer ferdigheter i formingsaktiviteter	Barnet kan skrive navnet sitt og kjenne igjen bokstaver
Barnet skal oppleve å mestre	Barnet er selvstendig i av – og påkledning

2.7.5 Ressurser/materiell

- Analyseskjema
- Ulike kartleggingsskjema
- Utviklingssamtalskjema

2.8 Barnehagen skal fremme vennskap og fellesskap

Sosial kompetanse er en forutsetning for å fungere godt sammen med andre og omfatter ferdigheter, kunnskaper og holdninger som utvikles gjennom sosialt samspill.

Barnas selvfølelse skal støttes, samtidig som de skal få hjelp til å meste balansen mellom å ivareta egne behov og det å ta hensyn til andres behov. (R-17 s. 22-23)

2.8.1 Hvorfor er dette viktig?

Sosial kompetanse er en nødvendig ferdighet barn trenger i barnehagen og i sitt liv ellers. Denne kompetansen er til særlig nytte for å forebygge, stoppe utestengelse, krenkelser og mobbing i barnehagen. Barnas hverdag består i all hovedsak av lek. I leken foregår viktige læreprosesser, og leken fremmer utviklingen på sentrale sosiale områder.

Det dreier seg bl. annet om utfoldelse, selvrealisering og aktiv deltakelse i et fellesskap som igjen skaper gode relasjoner og vennskap.

Vennskap anses som det aller viktigste virkemiddelet mot mobbing og utestengelse.

Forskning viser at barn som utsettes for mobbing og krenkelser har stor risiko for å utvikle både fysiske og psykiske plager.

2.8.2 Personalet skal

- Gi barna felles opplevelser som gir grunnlag for videre lek.
- Delta aktivt i lek og aktiviteter.
- Legge til rette for at barna opplever en barndom som er preget av vennskap, fantasifull lek, gode opplevelser med nære og trygge relasjoner til både voksne og de andre barna i barnehagen.
- Opptre som autoritative voksne som kombinerer kontroll og varme, og gjennom det ha gode muligheter til å ha en positiv påvirkning på barnas utvikling av atferd og kompetanse (Nordal et al., 2005)
- Være oppmerksomme på det enkelte barns trivsel, vennskap og fellesskap og hvilke samspillsmønstre det er i barnegruppa.
- Jobbe aktivt mot at mobbing og krenkelser ikke skjer i barnehagene i Tinn. Ved å følge med, gripe inn og sette i gang tiltak ved behov.
- Legge til rette for at alle barn gis mulighet til å utvikle empati, prososial atferd, selvkontroll og selvhevdelse.
- Ta på alvor barnas subjektive følelser

For å få til dette trengs det kompetente voksne, som gir trygghet og tid, og har en tilstedeværelse med både hode og hjerte. Barns trivsel – voksnes ansvar!

2.8.3 Vurdering av arbeidet

- Det skal foregå løpende observasjoner og vurderinger av barnets lek, trivsel, vennskap og deltagelse i fellesskapet
- Vurderingene skal bygge på refleksjoner der hele avdelings ansatte deltar for å sikre et bredere syn, progresjon og kvalitet.
- I det enkelte barns utviklingssamtale, skal det foreligge en vurdering av barnets lek, trivsel og vennskap.

2.8.4 Ressurser/materiell

- «Du og jeg og vi to» Kari Lamer
- «10 små vennebøker»
- «Grønne tanker, glade barn»
- «Mobbing i barnehagen. Et sosialt fenomen». Mai Britt Helgesen,
- «De er jo barn. Om barnehagebarn og mobbing». Ingrid Lund.
- «Mattias er alene» Ingrid Lund.
- «Stopp ertingen» av H. Høiby og A. Trolle

2.9 Barnehagen skal fremme kommunikasjon og språk

Barnehagen skal være bevisst på at kommunikasjon og språk påvirker og påvirkes av alle sider ved barnets utvikling. Gjennom dialog og samspill skal barna støttes i å kommunisere, medvirke, lytte, forstå og skape mening. Barnehagen skal anerkjenne og verdsette barnas ulike kommunikasjonsuttrykk og språk, herunder tegnspråk

Alle barn skal få god språkstimulering gjennom barnehagehverdagen, og alle barn skal få delta i aktiviteter som fremmer kommunikasjon og en helhetlig språkutvikling. I barnehager for samiske barn i samiske distrikt skal barnehagen fremme barnas samiskspråklige kompetanse. (R17 s. 23)

2.9.1 Hvorfor er dette viktig?

Kommunikasjon er viktig for å forstå og bli forstått. Gjennom arbeid med kommunikasjon, språk og tekst skal barnehagen bidra til at barna uttrykker sine følelser, tanker, meninger og erfaringer på ulike måter. Språket blir brukt til å skape relasjoner, delta i lek og som redskap til å løse konflikter.

2.9.2 Personalet skal

- Være bevisste sin rolle som språklige forbilder og være lydhøre i kommunikasjonen med barna.
- Bidra til at barna får varierte og positive erfaringer med å bruke språket som redskap til å uttrykke egne tanker og følelser.
- Stimulere det verbale og ikke – verbale språket slik at barna mestrer å bruke det i samspill med andre.
- Lese og samtale med barna, både i uformelle og formelle læringssituasjoner.
- Bruke data/ikt som redskap til begrepslæring, utforskning av temaer, sang og musikk, tekster m.m.
- La barna bli kjent med skriftspråket og bygge opp under interessen rundt dette.
- Bruke aktuelle kartleggingsverktøy ved behov.
- Tilby alternativ og supplerende kommunikasjon (ASK) ved behov.
- Ta vare på Tinnmålet/dialekten, ved å informere barna om at det finnes, og la dem høre det.
- Fremme viktigheten av, og oppfordre barn og foreldre til å bruke sitt eget morsmål.

2.9.3 Vurdering av arbeidet

Observasjon, refleksjon og kartlegging er grunnlaget for vurderingen av arbeidet med kommunikasjon og språk.

2.9.4 Ressurser/materiell

- Språkpermen
- Grep om begreper
- Språkkista
- Snakkepakken
- ASK
- TRAS
- «Grønne tanker, glade barn»
- Digitale verktøy
- Tips fra forelesing av Mona Wiklander

2.10 Medvirkning

Barnehagen skal ivareta barns rett til medvirkning ved å legge til rette for og oppmuntre til at barna kan få gitt uttrykk for sitt syn på barnehagens daglige virksomhet. (R-17 s. 27)

Barnehagen skal begrunne sine vurderinger og ta hensyn til foreldrenes synspunkter. (R-17 s. 29)

Barns og foreldres medvirkning bringes inn i planleggingsarbeidet på følgende måter:

Barn gjennom barns ulike uttrykksformer.

Barna påvirker aktiviteter og planleggingen med sine innspill og interesser.

Foreldre gjennom innspill på utviklingssamtaler- og møter

Samarbeidsutvalget gjennom møter og fastsetting av årsplanen.

Det er viktig at personalet gjør foresatte oppmerksomme på de mulighetene de har for påvirkning.

2.11 Vurdering

Barnehagen skal jevnlig vurdere det pedagogiske arbeidet. Det pedagogiske arbeidet skal beskrives, analyseres og fortolkes ut fra barnehagens planer, barnehagelov og rammeplan. (R-17 s. 38)

2.11.1 Personalets refleksjon over pedagogisk arbeid

Hver periode som er gjennomført vil bli vurdert. Det gjelder både den konkrete gjennomføringen av planene, lekemiljøet, barnas utvikling og mål knyttet til årsplanen/rammeplanen. Samtale og refleksjon rundt handlingene våre vil gå inn som en del av fagmøtene og avdelingsmøtene våre, for å få fram den enkelte medarbeiders sine holdninger og verdier rundt måten ting blir gjort på. Barna skal også være med på vurderingene, tilpasset alder og modning. Vi har en kontinuerlig evalueringsprosess, som sikrer at vi arbeider i samme retning og mot samme mål.

Hva skal evalueres?	Innhenting av data:	Vurderingsform:
Det enkelte barns trivsel, utvikling og behov (Løpende evaluering)	• Observasjon i hverdagen • Barnets verbale og nonverbale uttrykk • Foreldresamtaler • Hverdagssamtalene • Med de eldste – barnesamtaler • Veiledning gjennom film • Refleksjonssamtaler • Bruk av TRAS • Bruk av Alle med	• Fagmøter • Møte med leder • Foreldresamtaler, formelle og • Uformelle • Refleksjonssamtaler på • fagmøter og avdelingsmøter
Personalets arbeid med målsettinger	• Barnets verbale og nonverbale uttrykk • Daglig kommunikasjon med hjemmet • Foreldresamtaler • Foreldremøter • Observasjoner • Medarbeidersamtaler •	• Fagmøter • Ledermøter • Pedagognettverk • Foreldresamtaler • Foreldremøter
Samarbeid i barnehagen	• Evalueringsskjema • Medarbeidersamtaler • Samtaler med barna • FAU / SAU	• Felles møter i bhg • Prosjektgrupper • Tilbakemelding fra FAU/SAU • Evaluering fra barna
Helhetsvurdering av drifta og måloppnåelse i organisasjonen	• Foreldreundersøkelsen 3. år • Medarbeiderundersøkelser 3 år • Tilsyn • Evaluering og justering av felles planverk – lokal plan, kvalitetsutviklingsplan m.m.	• Fagmøter • Ledermøter i bhg • Enhetsmøter • Kontaktmøter • Planleggingsdager • Foreldremøter • FAU/SAU

2.12 Overganger

Barnehagen skal tilpasse rutiner og organisere tid og rom slik at barnet får tid til å bli kjent, etablere relasjoner og knytte seg til personalet og til andre barn. (R-17)

2.12.1 Hvorfor er dette viktig

Trygge barn er en forutsetning for at barnets utvikling skal være god. Dette skapes ved å møte alle barn med åpenhet, varme og interesse, og vise omsorg for hver enkelt. Rutiner i hverdagen er et godt hjelpemiddel for de som jobber i barnehagen.

2.12.2 Personalet skal

Ved overgang hjem til barnehage:

- Sørge for en god oppstart i barnehagen.
- Gjennomføre oppstartsamtale. Mål: Få oppstart så god og trygg som mulig.
- Bruke den tiden barnet trenger. Tilknytning gir trygghet.

Ved overganger innad i barnehagen - fra en avdeling til en annen:

- Sørge for at nødvendig informasjon gis til ny avdeling så tidlig som mulig.
- Ta med foresatte på råd

Ved bytte av barnehage:

- Avtale med foresatte hvilken informasjon som skal sendes videre/ felles overgangsskjema.

Ved overgang fra barnehage til skole:

- Følge vedtatt plan fra vår 2018.

2.12.3 Vurdering

Planer må brukes med lokale tilpasninger i barnehagene. Rutiner og retningslinjer vurderes kontinuerlig, og endres ved behov.

2.12.4 Ressurser/materiell

- Plan for sammenheng og overgang mellom barnehage og skole.
- Felles oppstartskjema
- Felles utviklingsskjema
- Samtykkeskjema fra foresatte
- Felles overgangsskjema ved nytte av barnehage

2.13 Verdensarv

I R-17 er de grunnleggende verdiene, med respekt for menneskeverdet, naturen, tilhørighet, demokrati og bærekraft, viktige elementer.

- Barnehagen skal fremme verdier og holdninger for en mer bærekraftig utvikling – dagens handlinger får konsekvenser for framtida.
- Barnehagen skal bidra til å fremme barnas tilhørighet til samfunnet, natur og kultur.
- Opplevelser av glede og stolthet over egen kulturell tilhørighet er viktig å formidle.
- Verdensarven både globalt og lokalt kan bidra til å nå alle disse målene.

2.13.1 Hvorfor er dette viktig?

Verdensarvområdet Rjukan – Notodden – Vinje er av internasjonal betydning fordi det representerer den globale endringen ved den andre industrielle revolusjon og endringen fra kullbasert industri til industri basert på elektrisk vannkraft. Det representerer et pionerarbeid hvor det ble utviklet en metode for å utvinne nitrogen fra luften for å lage kunstgjødsel, et produkt som hadde betydning i verdenssammenheng. Området viser og så endringen i Norge fra et samfunn der jordbruket var viktigste næringsvei til et samfunn der industri blir stadig mer dominerende.

For barnehagene i Tinn er det naturlig å ta utgangspunkt i sitt nærmiljø og det som er i Tinn.

De fire pilarene

1. **Vannkraft** – kraftstasjoner fra Møsvatn til Tinnsjøen
2. **Industri** – Hydroparken
3. **Transportsystem** – Rjukanbanen og fergene på Tinnsjøen
4. **Company Town** – Hydrobyen Rjukan – arkitektur og oppbygging

I 2015 ble Rjukan og Notodden industriarv innskrevet på UNESCOs verdensarvliste. I forvaltningsplanen står det at verdensarven skal inn i opplæringen av barn og unge i Telemark.

MÅL: Fremme lokal identitet og kultur gjennom verdensarven

Symbolet på verdensarv – Patrimonio.

En sirkel som omkranser en firkant. Firkanten er uttrykk for kultur. Sirkelen rundt symboliserer jordkloden, eller den kan fortelle oss at vi skal beskytte kulturen.

2.13.2 Personalet skal

- Barnehagene skal hvert år ha et verdensarvtema knyttet til en eller flere pilarer
- Der det er naturlig, skal verdensarv og mangfold kobles sammen.
- Femåringene deltar på to arrangementer vedr Verdensarv i regi av NIA hvert barnehageår.
- Det er over 1000 steder på Unescos verdensarvlista. Vi har barn fra mange nasjoner i Tinn. Hvis vi drar på «reise» til deres land, er det naturlig å besøke verdensarvstedene i disse landene. Se www.unesco.org for oversikt.

2.13.3 Vurdering av arbeidet

- Barna skal kjenne igjen symbolene og vite hva det betyr
- Barna skal være stolte av eget sted og historien/kulturen som vi skal ta vare på for verden

2.13.4 Ressurser/materiell

- Veileder Verdensarv i barnehagen
- Verdensarvkassa
- Industriarven.no
- www.telemarkskilder.no

2.14 Trafikk

Gjennom arbeid med nærmiljø og samfunn skal barnehagen bidra til at barna utforsker ulike landskap, blir kjent med institusjoner og steder i nærmiljøet og lærer å orientere seg og ferdes trygt. (R-17 s.56)

2.14.1 Hvorfor er dette viktig?

Barnehagens trafikkopplæring integreres som en del av omsorgs -og opplæringsarbeidet og nedfelles i barnehagens årsplan. Målet er å forebygge skader og trafikkuhell.

2.14.2 Personalet skal

- ha fokus på trafiksikkerhet på alle turer ut av barnehagen
- følge rutinebeskrivelser for å ivareta sikkerheten på turer til fots, med bil eller kollektivtransport
- kjenne rutiner for håndtering av uforutsette faresituasjoner og hendelser på turer
- stille krav til busselskap og drosjer om belter og trafiksikker atferd ved kjøp av transporttjenester
- gjennomføre trafikkopplæring i barnehagen. De eldste barna har et eget trafikkopplegg
- følge egne regler for parkering og atkomst barnehagen
- samarbeide med barnas hjem i det daglige og ha trafikk som tema på foreldremøtet hver høst
- være gode forbilder for barna
- følge barnehagens trafiksikkerhetsplan

2.14.3 Vurdering av arbeidet

- Rutinebeskrivelser gjennomgås årlig
- En evaluerer turer også ut fra et sikkerhetsfokus
- Samtale på foreldremøte hver høst

2.14.4 Ressurser/materiell

- Trygg trafikk
- Tarkus
- Besøk fra politiet på foreldremøte